

Produktion och hemmamarknad för julgranar och gröna kvistar i Finland

Afk Markus Lassheikki, Kyrkslätt-Esbo-Helsinge Privata Skogsrevir, Finland
Afk Gunilla Holmberg, Ab HOLMTROP Oy Ltd, Finland

Indlæg fra nordisk konference om pyn-tegrønt 6/9 1989 i Oslo.

Julgranar har förekommit i Finland sedan början av 1800-talet, på den tiden närmast i hemmen hos de översta samhällsklasserna. Småningom spred sig traditionen med julträd även till städernas borgare och förmögna bönder. Som en symbol för julfirandet i gemene hem har julgranen varit sedan början av 1900-talet.

I dags dato är julgranen den viktigaste julprydningen i så gott som varje hem. Trots att julgranstraditionen således är rätt ung, är en del preferenser i samband med julgranar troligtvis rätt fastlästa.

En bråkdel odlade granar

I Finland finns för nuvarande 1,3 miljoner familjer, varav uppskattningsvis 90-95% har en julgran. Dessutom har de flesta företagen, ämbetsinrättningarna, skolorna, barndaghemmen och framför allt affärerna en eller flera julgranar. Några exakta uppgifter angående julgransförbrukningen finns inte att tillgå. Men en grov uppskattnig enligt ovan torde sålunda brukas 1,1-1,3 miljoner julgranar årligen.

Jämfört med en del andra länder kan man i Finland inte tala om julgransodling som en egentlig näringsgren, emedan endast en bråkdel av de julgranar som forbrukas årligen är saluförda, och en ännu mindre del av de saluförda träden är uttryckligen odlade för detta ändamål.

Den troligtvis största julgransodlingen i Finland är anlagd av Stiftelsen för Skogsträdsförädling i början på 1960-talet i Loppis. Denna julgransodling har i genomsnitt årligen producerat cirka 2.000 omorikagragnar för försäljning. Förutom denna julgransodling torde det finnas några tiotal andra julgransodlingar i landet.

Antalet sålda julgranar, som är odlade, överstiger under inga omständigheter 40.000 stycken. Härav torde ett tusental träd vara importerade. De importerade julgranarna är närmast nordmannia- och nobilisgranar från Danmark. Den överväldigande majoriteten julgranar är således vanliga granar som tagits tillvara som en överskotts- och bipro-

dukt av skogsbruket. Orsakerna till detta är säkerligen många, om även vissa faktorer kan ses som mera betydelsefulla.

Finska julgranstraditioner

Finländarna anses ofta vara något av "skogsmäniskor". Största delen av människorna i medelåldern har vuxit upp med en stark anknytning till landsorten. Den stora flyttströmmen till städerna inträffade under 1960- och 1970 talen. Strävan efter det naturenliga och traditionella, som en motvikt mot den tilltagande kommersialismen, ter sig speciellt klar i dessa dagar.

Julen är formodligen för de flesta årets största familjehögtid, som man firar med alldelens bestämda traditioner. Emedan julgranen är den viktigaste julprydningen, är det följaktligen helt naturligt, att man föredrar naturgranar av den traditionella arten, framom kulturgranar av främmande art.

I dagens läge är konsumenterna ense om att de vill ha "rena" produkter. De odlade granarnas popularitet ökar inte av de odlats med hjälp av olika kemiska preparat.

I och med att urbanseringen tilltar och konsumtionen samt modemedvetenheten ökar, är det emellertid möjligt att de odlade julträden röner en större efterfrågan, speciellt bland städernas mera väl situerade yrkesgrupper.

Anskaffandet av familjens julgran är en krävande hedersuppgift. Granen är desto värdefullare ju mera besvärt man haft av att skaffa den. Värdefullast är granen då den är hämtad direkt ur skogen. Till detta finns också rätt goda möjligheter, eftersom största delen av skogarna (64%) är i privat ägo.

I Finland finns också cirka 300.000 sommarstugor, ofta med en liten skogs-tomt. Har man inte möjlighet att hämta en gran ur egen skog brukar det alltid finnas en vän, som mer än gärna tar en ut till sin skog för att hämta en gran. En självhämtad gran är en uppskattad present, som dessutom är praktiskt taget gratis för givaren.

En ytterligare faktor som minskar julgranskommensen i städerna är, att en stor del av invånarna i städerna har för vana att för julen återvända till sina

släktingar på landsorten. På landsorten förekommer egentligen ingen julgrans-handel, eftersom nästan alla har en möjlighet att hämta granen direkt från skogen.

Något om julgransodlingens ekonomi

Man kanske frågar sig, hur det kommer sig att såpass få odlade granar säljs i Finland. En mycket betydande faktor bör nog vara, att produktionskostnaderna för naturgranar är praktiskt taget lika med noll.

De mest eftertraktade granarna är toppar till timmer och gallringsvirke och kommer således som en direkt biprodukt från skogsbruket. En del granar härstammar också från gallringar av plantbestånd.

De låga produktionskostnaderna och möjligheterna att själv skaffa en gran leder för sin del till förhållandevis låga marknadspriser. Att ge en uppskattning om genomsnittspriset för de vanliga granarna är mycket svårt, men enligt en tippling torde röra sig kring 40-50 mark/st.

Om handeln med julgranar skulle röra sig kring 250.000 träd skulle det totala värdet av hela julgranshandeln vara cirka 10 milj. mark.

Om man jämför värdet av julgranshandeln med rotprisintäkterna från skogsbruket (5.413 milj. mk år 1986) eller exportvärdet av trähushållnings- och skogsindustriprodukter (30.695 milj. mk år 1986) får man en grov uppskattning om julgranshandelns värde ur skogsbrukets synsvinkel. Även om handeln med skogsindustriprodukter står för hela 36% av Finlands exportintäkter har nog handeln med julgranarna ingen nationalekonomisk betydelse.

Att uppskatta produktionen och försäljningen av gröna kvistar är om möjligt ännu svårare än för julgranar. I Finland finns en handfull större arboretum och plantskolor som sysslar med försäljning av gröna kvistar, ofta direkt till gamla stamkunder. Resten av de gröna kvistar som behövs köper eller får blomsterhandlarna vanligtvis direkt av skogsägarna.

Tyvärr inser skogsägarna faktiskt inte alltid, att de kunde göra en slant på det

hela. Högsäsongen för gröna kvistar av barrträd är mycket kort, vanligen från allhelgona till jul.

Också beträffande gröna kvistar föredras i allmänhet inhemska arter, gran och tall samt i mindre mängder en. Behovet av gröna kvistar beträffande ovan nämnda arter kan mer än väl fyllas av inhemska produktion.

Någon export torde inte förekomma. Däremot är exporten av renlav rätt omfattande (585 ton år 1985). Gröna kvistar av barrträd importeras i mindre mängder, närmast från Danmark (c. 5 ton år 1988).

Finsk litteratur angående julgransodling
Harrastuksena joulukuusenkasvatus. 1982.
Puutarha 12:650-651.

HÄMET-AHTI, L., PALMEN, A., ALANKO, P. & TIHERSTEDT, P.M.A. 1989. Suomen puu- ja pensaskasvio. Finsk träd- och buskflora. Dendrologiska Sällskapet rf. Yliopistopaino. Helsingfors. 290 s.

Joulukuusen tukkukauppa. 1983. Oma markka 10. 1 s.

LÄHDE, E., WERREN, M., ETHOLEN, K. & SILANDER, V. 1984. Ulkomäisten havupuuilajien varttuneista viljelmistä Suomessa. Summary. Older forest trials of exotic conifer species in Finland. Communications Instituti Forestalis Fenniae. Vol. 125. 87 s.

MIKILLO, J. 1983. Joulupuu -kuusi ja moni muu. Sorbifolia 4:159-166.

MIKOLA, J. 1988. Joulupuu. Metsä ja Puu 10:26-28.

PIRTTILÄ, V. 1986. Serbiankuusen viljely joulupuksi. Metsänjalostusäätiön tiedote 1. 4 s.

SILTAOPPI, P. 1985. Joulukuusen viljelijä ei pääse vähällä. Metsälehti 24. 1 s.

TIGERSTEDT, P.M.A. 1970. Dendrologiska experiment på Arboretum Mustila. Särtryck ur Föreningen för dendrologi och parkvård årsbok Lustgården 1969-1970. Uppsala 1970. S. 141-173.

TYYSTJÄRVI, P. 1973. Julgransodling -en ny inkomstkälla. Skogsbruket 12:279-280.

TYYSTJÄRVI, P. 1973. Joulukuusen kasvatus. Dendrologisen seuran tiedotuksia 1:21-26.

Ordliste

- affär: butik
en: ene (busk)
ense: enige
fråga: spørge
förmögna: velhavende
invånar: indbygger
kommers: handel
kostnad: omkostning
landsort: provins, "landet"
röner: er utsat for
saluförda: udbudt til salg
stråvan: stræben
uppgift: opgivelse, opgave, oplysning
ämbetsinretning: institution

Erfaringer med ulike treslag/proveinienser på Island

Af Águst Árnason

Indlæg ved nordisk konference om pyntegrønt 6/9 i Oslo.

To hovedtrekk gör seg gjeldende hvis oppdyrkning av juletrær skal bli lønnsom. Det er vekstmuligheten av den enkelte treslag og dens proveiniens og etterspørsel av den enkelte typ som juletre.

Disse faktorer har den samme vekt i Island som andre steder. Barrtrær som fek. gran, edelgran og cypress er de mest populære treslag til juletrær og pyntegreiner.

I Island voksede ingen barrtrær ville, men i starten av dette århundret ble oppdyrkning av slike trær først prøvd. Det startet i det små. Den eneste barrbusk som vi kan sige at har eksisteret vilt i Island er krypende einer.

Nuværende juletrær

De første islandske juletrær ble gjort av bjørk pyntet med grøne greiner av einer. Forbildet var de få grantrær der var importert og bilder fra kort og böker.

I Island er det stor market for juletrær og strenge krav om utseende og kvali-

tet. Hos de fleste har gran vært det eneste ekte juletre hittil, og derfor har hovedtyngden vært i oppdyrkning av denne art.

Men i de senere år har import av Nordmannsedelgran vært gradvis økende. Edelgran har mange fordeler som juletre. Den er mørk grøn, har en jevn krone, og nålene sidder serlig lenge. Dette har store fordeler i Island fordi vi ønsker at ha vårt juletre stående i stuen fra 24. desember til 6. januar.

Det norske gran (på dansk rødgran, red.) er vort hovedjuletre, men det har den ulykke at bevare nålene dårlig ved stuetemperatur, og hvis været har vært kaldt før julen har det tendens for å bli gul i fargen.

I det sjette årtier ble plantet betraktelig av kontortafuru. Det ble plantet tett i forhold til vanlig utplantning i andre steder av Skandinavia, og derfor ble galring av kontortan nødvendig.

I starten var kontorta lite populær som juletre, men kjøpere oppdaget ganske snart fordelen med hvor nåleholdig den er. I dag har den omkring 20% av den islandske juletresmarkedet.

Vi har nu i voksende grad etterspørsel

etter drivhus oppdyrkete cypressplanter i potte. I siste år hadde det mellom 15-20% markedsandel i juletrær (dyrket i Island).

Det er flere treslag som egner seg som juletrær bare hvis de er grønne og har påen fasong.

Treslag og proveinienser til juletrær

Heretter drøfter jeg treslag og proveinienser som kan dyrkes utendørs.

Vanlig gran (*Picea abies*)

er det mest brukte til juletrær i Island. Det er hovedsaklig brukt hugget direkte fra marken, men det er også solgt med jordklump og i potter til å forlenge levetiden. Også brukt til store bytrær på torg og samlingssteder.

Største delen av islenske juletrær er vanlig gran der kommer fra gallring av tett utplantet områder. Senvokste tykke trær er velegnet til dette.

Fordeler: Lett å drive i planteskole og lite tap ved utplantning. Stor erfaring av treslaget. Forholdsvis enkelt at skaffe frø av gunstige proveinienser. Stor prosentdel har passende krone til juletre.